

ACTIEF IN DE "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING"

3 maart 2015

Gemeente Berkelland

ONTWIKKELPROGRAMMA
VERANDERENDE SAMENLEVING, VERNIEUWD BESTUUR

Gemeente Berkelland
Postbus 200
7270 HA Borculo
0545 – 250250
www.gemeenteberkelland.nl
info@gemeenteberkelland.nl
Twitter: Gem_Berkelland

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
VOORWOORD	3
VOORAF: WAAROM DE "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING"?	4
HOOFDSTUK 1. ACTIEF IN DE "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING"	5
1.1 Signaal uit de samenleving	5
1.2 Van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie.....	5
1.3 Wat gaan we leren in 2015 en daarna?	8
1.4 Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur in het kort	8
HOOFDSTUK 2. AAN DE SLAG IN 2015.....	11
2.1 Signalen uit de samenleving: voorbeeldprojecten 2015	11
2.2 In dialoog met de samenleving.....	11
2.3 Dialoog in het gemeentehuis.....	12
HOOFDSTUK 3. VOORBEELDPROJECTEN 2015.....	13
3.1 MANTELZORGERS OP HET WERK.....	13
3.2 WIJK- EN BUURTBUDGETTEN.....	14
3.3 WERKGEVERSDIENSTVERLENING	15
3.4 TEGENPRESTATIE PARTICIPATIEWET	17
3.5 FACEBOOKPAGINA'S KERNEN	18
3.6 DORPSORGANISATIES	19
3.7 MAAK HET INBREKERS NIET MAKKELIJK	20
HOOFDSTUK 4. KEUZES, HOUDING EN GEDRAG	21
4.1 Wie heeft het initiatief.....	21
4.2 Een doorgaand proces	22
HOOFDSTUK 5. DOORKIJK NAAR 2018.....	23

VOORWOORD

De gemeente is er voor inwoners, ondernemers en organisaties. Zij bepalen door hun actieve inzet voor een groot deel het gezicht van onze gemeente. Die actieve inzet in een groot scala aan initiatieven maakt dat Berkelland een energieke samenleving is. Lang niet altijd heeft de gemeente een rol hierin, maar de houding van de gemeente is wel belangrijk. De open vraag: "Kunnen wij u op een of andere manier van dienst zijn bij wat u doet?" kan voor initiatiefnemers een steun in de rug zijn. Dit heeft ook een vliegwieleffect voor andere initiatieven. In dit Plan van Aanpak staat hoe wij als gemeente ons verder gaan ontwikkelen om te groeien in onze andere rol, met het accent op dienstbaarheid en samenwerking. Om zo te komen tot de Berkellandse "Doe-het-samen samenleving" zodat we beter aansluiten op de initiatieven van inwoners, ondernemers en organisaties. Zodat Berkelland, ook bij krimp, een prettig leefbare en vitale gemeente blijft.

Portefeuillehouder Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur,

Patricia Hoytink-Roubos

VOORAF: WAAROM DE "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING"?

Samen actief in de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING"

De samenleving verandert. De gemeente ontwikkelt mee. Kort samengevat zien wij de nieuwe rol van de gemeente als: 'de overheid die *naast* u staat en meedenkt, in plaats van *boven* u staat en bedenkt'. De algemene term voor deze ontwikkeling is 'overheidsparticipatie'. Wij vinden dat "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" nog beter weergeeft waar wij voor gaan.

Bewust een andere rol

Er zijn in Berkelland al flink wat voorbeelden van een vernieuwende vorm van samenwerken tussen de samenleving en de gemeente. De goede voorbeelden koesteren we en zetten we voort.

Maar Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur gaat verder dan dat. We kiezen bewust voor een andere rol van de gemeente. Het besef is gegroeid dat samenwerking juist van de gemeente een andere rol en houding vraagt. De kern is dat de inzet, kennis en ervaring van inwoners voorop staat. De rolverdeling en samenwerking tussen (ondernemende) inwoners, onderwijs, ondernemers en de overheid wordt opnieuw vormgegeven. De gemeente wordt meer een partner voor inwoners, ondernemers en organisaties, in plaats van de partij die alles bepaalt en regelt.

Partnerschap betekent gelijkwaardigheid, luisteren naar elkaar en het respecteren van wat de ander belangrijk vindt. Het vraagt om een flexibele en transparante gemeentelijke organisatie. Hier hoort ook een andere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en rollen bij. We gaan op zoek naar nieuwe vormen van 'eigenaarschap' en 'zeggenschap'. Dat vraagt om een andere houding en gedrag van werknemers, het college en de gemeenteraad. Uitnodigend en nog meer met een luisterend oor voor wat de samenleving belangrijk vindt. We gaan op zoek naar nieuwe werkvormen en instrumenten, door te experimenteren met voorbeeldprojecten en door regels en processen opnieuw te bekijken.

Meedoen

"DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING", dat is de samenleving waarin de gemeente meedoet in plaats van bepaalt. Onze oude jas van regisseur en regelaar kan worden vervangen door een nieuwe jas. De nieuwe jas maken we samen met initiatiefnemers in de samenleving. Want die jas moet passen bij de samenleving anno nu. Is het een cultuuromslag? Nee en ja. Nee, niet voor iedereen, want er zijn al veel goede voorbeelden van de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING". Ja, want lang niet iedere bestuurder, medewerker van de gemeente en inwoner heeft nu al de vaardigheid om mee te doen. Er is tijd nodig om nieuwe vormen van samenwerking te leren. Daarom is er in het Coalitieakkoord 2014-2018 een ontwikkelportefeuille voor bestuurlijke verandering opgenomen.

Wat is de winst?

In de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" groeit sociale verbondenheid. We verwachten meer initiatieven die er voor inwoners 'toe doen'. Beleid, regels en projecten passen beter bij wat de samenleving wil. De afstand tussen de samenleving, college, gemeenteraad en de medewerkers wordt kleiner. We doen het samen.

HOOFDSTUK 1. ACTIEF IN DE "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING"

1.1 Signaal uit de samenleving

'Een overheid die naast ons staat en meedenkt in plaats van boven ons staat en bedenkt'. Dat signaal pakken we op uit de samenleving. Het begrip "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" past goed bij wat er in de samenleving gebeurt. Initiatiefnemers en gemeente zijn het beste af als hun werkwijzen zo goed mogelijk op elkaar aansluiten. We zetten ons in om dat 'meedenken' handen en voeten te geven. Voor alle betrokkenen is dat nog best een zoektocht. Om te beginnen gaan we in 2015 aan de slag met voorbeeldprojecten (zie hoofdstuk 3).

Aan de basis van deze projecten liggen signalen uit de samenleving. De voorbeeldprojecten zijn er om te oefenen in de praktijk, ervaring op te doen en daarvan te leren. Belangrijk is de doorgaande dialoog met de samenleving.

Werken aan Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur in 2015 begint met opnieuw luisteren. In nieuwe gesprekken met de inwoners, verenigingen, scholen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Dat doen we via sociale media, door bedrijven te bezoeken, inloopuren te houden, bijeenkomsten te organiseren. We vragen aan de samenleving wat zij nodig heeft voor de nieuwe vorm van samenwerken. We delen informatie over goede initiatieven binnen en buiten Berkelland.

1.2 Van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie

Inwoners maken Berkelland. In talloze netwerken vinden inwoners elkaar en bouwen ze aan hun leefomgeving. Dit is niet nieuw. Wat wel nieuw is, is de verschuiving van wie wat doet. Wat ooit vanzelfsprekend door de gemeente werd gedaan, wordt nu gedaan door initiatiefnemers uit de samenleving. Ook niet nieuw is dat inwoners, ondernemers en organisaties ongelofelijk actief zijn. Van die samenleving heeft de gemeente dankbaar gebruik gemaakt door inwoners te vragen mee te doen. Dat heet burgerparticipatie. Bijvoorbeeld inrichtingsplannen voor de woonomgeving zijn op die manier samen met inwoners gemaakt. Samen met Dorpsorganisaties zijn gemeentelijke projecten opgepakt zoals bijvoorbeeld: 'Dorpen in het groen'. In de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" staan de inwoner, ondernemer en maatschappelijke organisatie centraal. Bij hen ontstaat de vraag aan de gemeente. Bijvoorbeeld om meer veiligheid in de buurt. In de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" is dan de vraag van de gemeente aan initiatiefnemers: wat doen jullie al, waar kunnen we aansluiten en hoe kan de gemeente daarbij ondersteunen? Het grote verschil tussen burgerparticipatie en overheidsparticipatie is wie er centraal staat; wie heeft het initiatief? In vier praktijkvoorbeelden laten we zien hoe we als gemeente nu al mee doen. De projecten Wijkplan de Berg en Buurtbus 199 zitten meer op de lijn van burgerparticipatie. Projecten Peuterwerk in Noordijk en Realisatie dorpsplein Beltrum zijn voorbeelden van overheidsparticipatie.

Voorbeeld WIJKPLAN DE BERG

Wijk de Berg in Neede ondergaat ingrijpende veranderingen. Prowonen sloopt 124 woningen, die plaatsmaken voor nieuwbouw. En 194 woningen krijgen groot onderhoud. De gemeente richt de openbare ruimte opnieuw in, in nauwe samenwerking met ProWonen en een klankbordgroep namens de wijk.

Natuurlijk spelen plek gemaakt van Berkellandse bomen aan de Dumasweg

In de Berg is een Wijk-bewegteam, met vertegenwoordigers van de Dr. Ariëns Daltonschool, Trefpunt De Berg, ProWonen, Beweeg Wijs en de gemeente. Het team bestaat uit enthousiaste mensen die vrijetijdsactiviteiten organiseren in de wijk. Het team neemt het voortouw bij nieuwe speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken. De gemeente kijkt hoe ze kan aansluiten op deze initiatieven. Inwoners leggen samen met de Dr. Ariëns Daltonschool en Trefpunt De Berg de basis voor respectvol omgaan met de wijk, ook voor jongeren. Er is veel overleg gevoerd over de wensen van vrijetijdsbesteding in de wijk en hoe je elkaar op een plezierige manier kunt ontmoeten.

Inwoners denken mee over aanleg groen- en speelplekken

Bewoners denken mee over de inrichting van het groen in de wijk en zijn betrokken bij het onderhoud. Bij de activiteiten in de wijk spelen de speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken een belangrijke rol. Buurtbewoners kiezen welke speeltoestellen en welke groeninrichting er komt. Enkele behaalde resultaten zijn: een groenontwerp van de binnen parkeerplaats de Tuinderij, een ontwerp voor de boomroosters, het aanplanten van bloembollen met de Dr. Ariëns Daltonschool, het planten en snoeien van hagen met school MAXX, de wijkmoestuin en de natuurlijk spelen plek aan de Dumasweg.

Appelbomen, en het planten van bollen door Dr. Ariëns Daltonschool aan de Bonkertskamp

De laatste nieuwtjes via Facebook.

De wijk de Berg heeft een facebookpagina 'Neede Bergopwaarts' met 250 likes.

Bewoners, Prowonen, aannemers, de Dr. Ariëns Daltonschool, gemeente en andere partijen die hier wonen of werken delen hier hun laatste nieuwtjes met de bedoeling (nieuwe) bewoners te verbinden en de leefbaarheid te vergroten. En het werkt!

Voorbeeld BUURTBUS 199

Bereikbaarheid is erg belangrijk voor een plattelandsgemeente. De dichtheid en frequentie van het reguliere openbaar vervoer neemt af. Om de kleine kernen bereikbaar te houden, rijden in Berkelland enkele buurtbussen. Deze zijn een aanvulling op het reguliere openbaar vervoer. Het initiatief voor de buurtbus tussen Eibergen-Rekken-Haaksbergen is een Kanskaartenproject. De route en alle voorbereidingen om de buslijn te kunnen starten zijn gedaan door vrijwilligers. De provincie Gelderland financiert de buurtbus grotendeels. Gemeente Berkelland heeft meegedacht bij de totstandkoming en heeft eenmalig €5000,- gegeven. Arriva heeft de bus geleverd en zorgt voor het onderhoud.

De chauffeurs zijn allemaal vrijwilligers. Zij zijn georganiseerd in een buurtbusvereniging. Buurtbus 199 rijdt vanaf december 2013 en is een groot succes. In het eerste half jaar heeft de bus gemiddeld 230 mensen per week vervoerd, waaronder ook veel scholieren.

Overhandiging sleutels buurtbus aan voorzitter Rien ter Veen

Voorbeeld PEUTERWERK IN NOORDIJK

De Stichting Kinderopvang Enschede (SKE) stopte met de peuterspeelzaal die jarenlang in Noordijk gevestigd was. Noordijkse initiatiefnemers hebben toen zogenoemd 'peuterwerk' opgezet in een ruimte van 't Haarhoes. De begeleiding is in handen van enkele vrijwilligers. De ouders van de bezoekende peuters dragen de kosten zelf en zijn eerstverantwoordelijk. De gemeente is verantwoordelijk voor het toezicht op de kwaliteit in peuterspeelzalen. De GGD voert het toezicht uit en geeft advies.

Peuteropvang in Noordijk kon niet aan alle formele kwaliteitseisen voldoen. In overleg met de Vereniging Nederlandse Gemeenten heeft Berkelland besloten dat het Noordijks initiatief toch door kon gaan, gezien de kleinschaligheid, de specifieke situatie en het lokaal gedragen initiatief. In communicatie naar ouders toe wordt wel duidelijk aangegeven dat de kinderopvang in Noordijk niet aan formele kinderopvang met alle veiligheids- en kwaliteitswaarborgen voldoet.

Voorbeeld REALISATIE DORPSPLEIN BELTRUM

In deze tijd waarin je als dorp er alles aan moet doen om de inwoners aan je te binden, is een ontmoetingspunt midden in een dorp van groot belang voor de leefbaarheid. Dit ontmoetingspunt moet

niet alleen binnen het Kulturhus plaatsvinden maar juist ook daar buiten. Om de realisatie van het Dorpsplein mogelijk te maken hebben Stichting Kulturhus, Basisschool de Sterrenboog, Hassinkhof en Locatieraad Kerk Beltrum de handen ineen geslagen waarbij het tuin- en landschapsbureau en de gemeente zich faciliterend hebben opgesteld. De Beltrumse werkgroep heeft zelf onder begeleiding van het bureau het ontwerp gemaakt en het benodigde budget door middel van subsidieaanvragen bijeen gebracht. De gemeente heeft een startbudget beschikbaar gesteld van €15.000,-. Dit bedrag is gebruikt voor cofinanciering.

Inwoner, ondernemer en maatschappelijke organisatie zijn leidend

Met de overgang naar een participatiemaatschappij veranderen de rollen van de inwoner en de gemeentelijke overheid. Inwoners komen als initiatiefnemer niet alleen met ideeën, maar nemen ook steeds meer regie bij de uitvoering. Een betrokken overheid is op de hoogte van initiatieven en stimuleert en ondersteunt actieve inwoners als dat nodig is bij hun projecten.

In de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" staan de inwoner, ondernemer en maatschappelijke organisatie centraal. De eerdergenoemde voorbeelden laten zien hoe we als gemeente in de praktijk aansluiten op de rol van de initiatiefnemer. Toch valt er nog veel te leren voor de gemeente. College, gemeenteraad en medewerkers moeten ieder hun eigen leerpunten ophalen bij de inwoners en elkaar.

1.3 Wat gaan we leren in 2015 en daarna?

Eind 2015 hebben we een aantal flinke stappen gezet in het Ontwikkelprogramma Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur:

- een groot aantal medewerkers (minstens 50) is vertrouwd geraakt met samenwerkend gedrag,
- er is een aantal thema- en discussiebijeenkomsten geweest, waarin het gedachtegoed van Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur met de organisatie en de samenleving is gedeeld,
- we hebben geëxperimenteerd met het 'loslaten in vertrouwen' en het denken in kansen met een aantal voorbeeldprojecten,
- we hebben ervaring opgedaan met het maken van afspraken over de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Door regelmatig te vragen hoe onze samenwerkingspartners de nieuwe rol van de gemeente ervaren, houden we de voortgang in beeld en vinden we concrete nieuwe leerpunten voor 2016 en daarna. Op basis van deze ervaringen gaan we in de periode 2016-2018 verdere stappen zetten, zoals:

- het ontwikkelen van instrumenten en het aanpassen van processen, zodat de nieuwe vorm van samenwerken een meer structureel karakter krijgt,
- het verder gaan met het overdragen van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden,
- het borgen van de nieuwe manier van samenwerken in de gemeentelijke organisatie,
- duidelijk krijgen in welke situaties de nieuwe vorm van samenwerken niet in het belang is van de samenleving of de gemeente en hier open en transparant over communiceren.

1.4 Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur in het kort

Speelveld en wie doet mee

Sommige (individuele, lokale) initiatieven komen nu al helemaal vanuit onze inwoners en dat blijft ook zo. Denk bijvoorbeeld aan wat verenigingen organiseren en sociale activiteiten in de wijken. Sommige (wettelijke) taken zijn en blijven de verantwoordelijkheid van de gemeente. Bijvoorbeeld veiligheid, het ophalen van afval en de aanleg van riolering. Het speelveld van Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur is het gebied daartussen, waar de samenleving en de gemeente op zoek gaan naar verschillende rollen en vormen van samenwerking.

Bij die rollen en vormen gaat het deels om cultuurverandering, deels om het nog eens goed kijken naar werkwijzen. Dat lukt als iedereen meedoet. De samenleving (inwoners, bedrijven, organisaties) laat (nog meer) van zich horen en signaleert waar een andere cultuur en een betere werkwijze verder helpt. De gemeenteraad stimuleert dit en doet zelf ook mee. De raad geeft college en ambtenaren tijd en ruimte om zich de nieuwe rol eigen te maken. Het college laat meer los en stuurt op (gezamenlijke) doelen. Medewerkers van de gemeente luisteren en denken oplossingsgericht mee (doen, leren, experimenteren).

De gereedchapskist

Vaardigheden om mee te doen in de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" moet je ontwikkelen. Het helpt om een persoonlijke 'gereedchapskist' met nieuwe oplossingen te hebben. Met gereedschap dat past bij persoonlijke kwaliteiten. Bij vernieuwende en innovatieve initiatieven passen niet altijd standaardoplossingen die de gemeente in huis heeft. Tot het gereedschap horen in ieder geval het actief verbinden en het ondersteunen van de samenleving met participatie-instrumenten (bv. training van medewerkers, een (digitale) verzamelplek van goede voorbeelden).

Dialog met de samenleving

De eerste stap is luisteren naar ideeën en initiatieven vanuit de samenleving en daarover in gesprek gaan. Bestuur en medewerkers zijn dienstbaar, werken vanuit een concrete vraag uit de samenleving en hebben oog voor urgente situaties en vragen. Maar ook voor wat op lange termijn belangrijk is voor een vitale samenleving.

De gemeente Berkelland kiest er daarom bewust voor om het Ontwikkelprogramma Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur niet helemaal tot in detail in te vullen. Dat kan ook niet omdat we het samen met de samenleving willen doen. Dat is een proces voor de komende jaren, waarbij tijd en ruimte nodig zijn om verder te leren van de voorbeeldprojecten, om met elkaar in discussie te gaan over rollen en te leren van de aanpak van andere gemeenten. Het is een kwestie van keuzes maken, volhouden, ruimte bieden, luisteren en experimenteren. Oftewel: 'learning by doing', met als doel een energieke Berkellandse samenleving.

Waarom is het belangrijk?

Ons doel is dat Berkelland, ook bij krimp, een prettig leefbare en vitale gemeente blijft. Daarvoor is een extra inspanning nodig. De samenleving verandert (transities, demografie, digitalisering). De rolverdeling tussen de samenleving en de overheid willen we dus ook opnieuw bekijken.

Wat levert het op?

Dat we beter aansluiten op de initiatieven en de regie van inwoners, ondernemers en organisaties. We verwachten meer initiatieven die er voor inwoners 'toe doen'. En meer sociale verbondenheid. Beleid, regels en projecten zijn beter 'passend' bij wat de samenleving wil. De afstand tussen de samenleving, college, raad en ambtenaren wordt kleiner. We doen het samen. In dat samenspel zit de urgentie om dit zo goed mogelijk te laten verlopen. Daarom gaan we naar buiten en in gesprek met inwoners en ondernemers. We zorgen ervoor dat we als gemeente niet 'in de weg lopen' bij initiatieven uit de samenleving. Daarnaast kan op de langere termijn het nieuwe en beter georganiseerde samenspel mogelijk een kostenbesparing opleveren.

Wanneer?

Overheidsparticipatie is een meerjarig proces. Voor 2015 hebben we om te beginnen zeven projecten uitgekozen om ervaring op te doen. In de projecten gaat het er vooral om hoe we een betere aansluiting op de initiatieven en de regie van inwoners, ondernemers en organisaties kunnen waarmaken. De leerweg ontstaat 'werkende weg'. We vragen de samenleving wat we anders kunnen doen. We delen goede voorbeelden. We proberen nieuwe manieren van werken uit. We staan regelmatig met elkaar stil bij onze ervaringen. Het doel is dat in we in 2018 veel geleerd hebben en er veel goede initiatieven zijn, waarbij de samenleving meer de regie heeft en de gemeente ondersteunend is.

Dilemma's

We zullen daarbij zeker keuzes moeten maken die gaan over sturing, vertrouwen en representativiteit (Loslaten in vertrouwen, Raad voor het openbaar bestuur, 2012). De gemeente zal moeten loslaten en sturen op doelen (en bedoelingen). Participatie betekent ook per definitie dat er verschillen ontstaan tussen mensen, wijken en organisaties. Belangrijke succesfactoren zijn wederzijds vertrouwen tussen de samenleving en gemeente, open communicatie en het delen van kennis en ervaringen.

Houding

Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur begint met een open houding vanuit de gemeente. Van het college, dat durf moet hebben om meer 'los te laten' en te zeggen dat er grenzen zijn aan de verantwoordelijkheid van de gemeente. Van de raad, die invulling moet geven aan een nieuwe volks-vertegenwoordigende rol bij initiatieven uit de samenleving.

Medewerkers, college en gemeenteraad staan er nog meer voor open om te luisteren naar wat er speelt in de samenleving. Essentieel is uit te gaan van een gezamenlijk doel van initiatiefnemers en gemeente. Dat gaat via de weg van experimenteren en leren, vallen en opstaan. En dan is het belangrijkste om samen aan de slag te gaan, geen woorden maar daden, tijd en ruimte nemen om de nieuwe manier van samenwerken in praktijk te brengen.

HOOFDSTUK 2. AAN DE SLAG IN 2015

2.1 Signalen uit de samenleving: voorbeeldprojecten 2015

Voor 2015 gaan we verder leren van voorbeeldprojecten. De aanleiding voor deze voorbeeldprojecten zijn signalen uit de samenleving. Uit deze signalen is (nog) niet altijd een initiatief vanuit de samenleving voortgekomen. Gemeente Berkelland ziet voor zichzelf een rol om in 2015 voor deze onderwerpen de dialoog met de samenleving op gang te brengen. Zie de voorbeeldprojecten in hoofdstuk 3. De lijst met projecten is dynamisch, deze kan in de loop van 2015 worden aangevuld en aangepast.

2.2 In dialoog met de samenleving

Voor 2015 ligt het accent op het op een andere manier van luisteren. We gaan in gesprek met inwoners, verenigingen, scholen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het college, de medewerkers en de gemeenteraadsleden. Door vanaf het voorjaar van 2015 bijeenkomsten "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" te organiseren, via social media, door bedrijfsbezoeken, inloopuren op locatie en via bestaande kanalen zoals contactfunctionarissen en andere medewerkers.

Lokale voorbeelden en ervaringen

Wat vooral helpt is delen van voorbeelden uit eigen ervaring. In hoofdstuk 1 staan er vier. Maar er zijn er veel meer. Die gaan we verzamelen. We gaan op zoek naar initiatieven waarbij initiatiefnemers ook de regie op de uitvoering hebben gedaan en waarbij de gemeente een rol heeft gehad. Het gaat om goede voorbeelden én om voorbeelden waar de initiatiefnemer kritisch is over de rol van gemeente. Binnen het gemeentehuis maken we fysiek een Initiatievenmuur met positieve en kritische geluiden van initiatiefnemers. We gebruiken de mogelijkheden die Facebook geeft om initiatieven te delen en een gesprek over goede ervaringen en verbeterpunten op gang te brengen.

Lopende en nieuwe initiatieven

In lopende en voorafgaand aan nieuwe initiatieven gaan we met initiatiefnemers in gesprek over elkaars verwachtingen en dilemma's. Wat hebben we voor ogen, en waar lopen we tegen aan. Open, eerlijk en echt. Als we onze dilemma's niet zelf op kunnen lossen bespreken we ze met collega's.

Ophalen van kennis en vaardigheden, verschillende methodes

Het is de moeite waard samen met initiatiefnemers andere gemeenten te bezoeken, die net als Berkelland ervaring opdoen met een nieuwe rol. De gemeenteraad is op bezoek geweest in **Peel en Maas**, waar de vorm van het Dorpsoverleg centraal stond. Met **Roerdalen** heeft de raad in een wederzijds bezoek ervaringen uitgewisseld. In **Hellendoorn** is uit een leer- en ontwikkel proces dat begon in 2006 'Hellendoorn samen' ontstaan, zie <http://www.hellendoornsamen.nl/initiatiefnemers>.

De gemeente **Amsterdam** heeft in het Kwanda project ervaring opgedaan met participatie in achterstandswijken, zie www.kwanda.nl. Het begin van een Kwanda proces is dat inwoners zelf hun buurt in kaart brengen. In deze eerste fase maken bewoners zelf een inventarisatie van de belangrijkste problemen en oplossingen en wie en wat ze daarbij nodig hebben.

In onder andere gemeente **Utrecht, Amersfoort en Uden** worden G1000-bijeenkomsten georganiseerd. Onder het motto: *Laat burgers ook eens beraadslagen, niet enkel politici*, worden willekeurig gekozen inwoners gevraagd om zelf te komen met onderwerpen die zij belangrijk vinden voor de eigen leefomgeving.

We kijken welke methode of voorbeeld voor Berkelland passend is. Dit is per initiatief of project verschillend. We laten ons samen, initiatiefnemers en gemeente, inspireren door goede voorbeelden.

2.3 Dialoog in het gemeentehuis

Over de nieuwe rol van de gemeenteraad staat op www.gemeenteraadenburgerkracht.nl geschreven: "Relatief nieuw is dat burgers gemeenten vragen mee te doen aan hun initiatieven. In plaats van burgerparticipatie is dan sprake van overheidsparticipatie. Burgers nodigen gemeenten of andere overheden uit als adviserend of financierend partner deel te nemen aan de coöperaties, buurtcommunities of sociale (wijk)ondernemingen waarin zij samenwerken. Met al hun burgerkracht willen burgers dat raadsleden maatschappelijk initiatief als vertrekpunt nemen en met verbinden en verrijken daarop aansluiten. Raadsleden als mogelijk makers. Raadsleden kunnen burgerkracht en overheidsparticipatie met dienend leiderschap mogelijk maken. Dit voelt als loslaten. Wat best moeilijk is, zeker wanneer je betrokken bent en graag voor oplossingen zorgt."

De "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" vraagt er om dat medewerkers, college en gemeenteraad hun rollen, taken en bevoegdheden daarom herijken. Bij het proces van herijken (loslaten?) horen heldere afspraken over de kaders en verantwoordelijkheden van de gemeenteraad, het college en de medewerkers. Loslaten betekent dat de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad een andere invulling krijgt. En dat college en raad sturen op hoofdlijnen en medewerkers de uitvoering van initiatieven uit handen durven te geven aan de samenleving.

Wij organiseren tussen 2015 en 2018 regelmatig bijeenkomsten in het kader van Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur. Een voorbeeld daarvan zijn themabijeenkomsten met de gemeenteraad. Zo wordt de invulling van de rol van de gemeenteraad bij deze bestuurlijke verandering stap voor stap neergezet en kunnen er concrete afspraken worden gemaakt.

HOOFDSTUK 3. VOORBEELDPROJECTEN 2015

3.1. MANTELZORGERS OP HET WERK

BESTUURLIJK TREKKER: WETHOUDER L. SCHARENBOG

Signaal vanuit de samenleving

Mantelzorgers zijn nu al onmisbaar bij de zorg voor hun naasten. Het beroep dat op hen wordt gedaan, wordt steeds groter. De Voormekaar teams vangen veel signalen op van mantelzorgers die werk en zorg moeilijk kunnen combineren. Zij zijn de ogen en oren in de dorpen en wijken. Zij zijn er om mantelzorgers te adviseren, zodat zij niet overbelast raken. En zodat mantelzorgers hun werk en hun mantelzorgtaak blijvend en met plezier kunnen combineren.

Dialogo met de samenleving

Wij gaan in gesprek met de mantelzorgers om te vragen welke oplossingen ze nu verzinnen en welke problemen ze nog ervaren. We beginnen met de mantelzorgers uit onze eigen organisatie. In het project sluiten we aan bij ideeën en initiatieven die mantelzorgers hebben om werk en privé beter te combineren. We kijken als overheid of we daar een ondersteunende rol bij moeten spelen of juist niet.

Wat biedt de gemeente?

De gemeente neemt het initiatief om het gesprek op gang te brengen. Door het geven van informatie, en door bij mantelzorgers, werkgevers, zorginstellingen en verenigingen te vragen, wat zij nodig hebben. De gemeente Berkelland streeft er zelf naar een mantelzorgvriendelijke werkgever te zijn (voorbeeldfunctie). Als uit gesprekken met mantelzorgers blijkt aan welke vorm van ondersteuning zij behoefte hebben, probeert de gemeente hierin te faciliteren. Bijvoorbeeld door te informeren over de erkenning als 'Mantelzorgvriendelijke werkgever', onderlinge kennisuitwisseling en via de Voormekaar teams.

Wat gaan we leren in 2015?

Ondersteuning van mantelzorgers is maatwerk. In dit project kunnen we leren welke ondersteuning mantelzorgers nodig hebben en of gemeente Berkelland daar een faciliterende rol in heeft. Door te weten wat er leeft, is de gemeente in staat om bij bestuurlijke overleggen en bedrijfsbezoeken het onderwerp mantelzorg aan de orde te stellen. Medewerkers, Voormekaar teams en raadsleden leren steeds meer te letten op signalen van mantelzorgers en deze verder te brengen.

3.2 WIJK- EN BUURTBUDGETTEN

BESTUURLIJK TREKKER: WETHOUDER J. POT-KLUMPER

Signaal uit de samenleving

In wijken en dorpen nemen onze inwoners steeds meer verantwoordelijkheid op zich waar het gaat om de woon- en leefomgeving. Ze zijn daar ook prima toe in staat. Bewoners willen graag zelf bepalen hoe hun wijk of straat eruit ziet. En ze willen meer zeggenschap over waaraan het budget voor beheer en onderhoud wordt besteed.

Dialogo met de samenleving

We vragen de wijkbewoners een 'kaart' te maken welke initiatieven er in hun wijk zijn, bijvoorbeeld in de zorg, vrije tijd, veiligheid of openbare ruimte. En te kijken waar en hoe de leefbaarheid in de wijk verder kan worden versterkt. De rol van de gemeente is faciliterend. Bijvoorbeeld door deelname aan een startbijeenkomst of het aanleveren van kaartmateriaal. Door in gesprek te gaan met de initiatiefnemers en te luisteren naar waar ze tegenaan lopen in de wijk ontstaan vaak de beste oplossingen (maatwerk). Lokale problemen worden sneller verholpen, en de inrichting is beter afgestemd op de wensen vanuit de wijk. Het effect is dat de bewoners zich meer betrokken voelen bij de wijk en de andere buurtbewoners.

Wat biedt de gemeente

De wijkbewoners zijn in eerste instantie zelf aan zet. Ze hebben een idee voor bijvoorbeeld het onderhoud in hun wijk, zorgen voor draagvlak en voeren het idee uit. De gemeente geeft de wijkbewoners meer zeggenschap over het budget en de inrichting. Ook stimuleert en ondersteunt zij initiatieven van bewoners die de leefbaarheid en sociale verbondenheid in de wijk vergroten.

Wat gaan we leren in 2015?

Het aangaan van een dialoog met alle wijken neemt veel tijd in beslag. We willen de komende periode met drie wijken starten en ervaring opdoen met wijk- en buurtbudgetten. Door deze praktijkervaring leren we een Berkellandse manier van werken met wijk- en buurtbudgetten. Zo zijn we de jaren daarna beter in staat om de overige wijken en buurten te ondersteunen bij het beheer en onderhoud door bewoners.

3.3 WERKGEVERSDIENSTVERLENING

BESTUURLIJK TREKKER: WETHOUDER H. BOER

Signaal vanuit de samenleving

Werkgevers bekijken hun bedrijfsvraagstukken integraal. Werkgevers hebben behoefte aan een combinatie van elkaar leren kennen, netwerken, bedrijfsbezoek, bespreken van arbeidsmarkt-, vestigings- en vergunningsvraagstukken en overige relevante zaken. Werkgevers worden overspoeld met regels. Werkgevers in Berkelland worden bestookt door gemeentes, UWV, SDOA, uitzend en re-integratiebureaus en door jobhunters van Hameland. Werkgevers geven aan dat ze graag 1 aanspreekpunt willen voor goed personeel en voor vragen en regels hieromtrent. Eén aanspreekpunt voor alle vragen en knelpunten die met het bedrijf te maken hebben. Dat willen werkgevers terugzien in de relatie met de gemeente. Ondernemers en gemeente hebben elkaar onder andere gevonden in de 'Werkgeversbenadering'. Die manier van werken voorziet in de gezamenlijke behoefte om te delen waar bedrijven het meest mee geholpen zijn.

Dialogoog met de samenleving

Berkelland heeft eind 2014 ruim 1.700 inwoners die op zoek zijn naar een baan. Werken biedt met de komst van de Participatiewet een hoger besteedbaar inkomen. De regionale economie profiteert hiervan door meer besteedbaar inkomen en hogere omzetten. Werkgevers hebben met de overheid afgesproken dat zij 125.000 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst nemen. Ondernemers zijn voor de continuïteit van hun bedrijf gebaat bij voldoende en passende medewerkers. In gesprekken tussen ondernemers en gemeente werken zij samen aan een passende, voorspelbare en toegankelijke regionale arbeidsmarkt. Door in dialoog met elkaar de bestaande samenwerking te verbeteren tussen werkgevers, Sociale Dienst Oost-Achterhoek (SDOA), en gemeente Berkelland, kan de gemeente werkgevers nog beter van dienst zijn.

Wat biedt de gemeente?

De gemeente Berkelland kan een verbindende rol spelen door naar werkgevers toe te gaan en op te halen wat hun vragen en knelpunten zijn. Onder andere door bedrijfsbezoeken van de portefeuillehouder en 'benen op tafel gesprekken'. Door de bijeenkomsten met de wethouder, de bedrijfscontactfunctionaris en de jobhunter te intensiveren kunnen zij wederzijdse positieve ervaringen verder versterken.

De Sociale Dienst biedt, met inschakeling van haar ketenpartners en netwerk, een integrale dienstverlening met expertise op loopbaan-, personeels- en juridische vraagstukken.

De gemeente Berkelland denkt met werkgevers mee als zij om ondersteuning vragen. Bijvoorbeeld bij personeelsvraagstukken en het invullen van vacatures, maar ook op de andere terreinen waar we een rol spelen. De gemeente is partner in het netwerk rondom bedrijvigheid in Berkelland. De gemeente heeft voor ogen dat er één instrument (team-EZ) ontstaat waarin alle disciplines aanwezig zijn.

Wat gaan we leren in 2015?

Door met elkaar in gesprek te gaan kan de gemeente leren hoe ze haar dienstverlening verder kan verbeteren, haar netwerk kan versterken, en meer kan doen voor (startende) ondernemers. Er is een goede startpositie vanuit de goede contacten van de gemeente Berkelland met de werkgevers. Onder andere in het Platform BV Berkelland.

3.4 TEGENPRESTATIE PARTICIPATIEWET

BESTUURLIJK TREKKER: WETHOUDER H. BOER

Signaal vanuit de samenleving

Mensen halen energie uit activiteiten die ze met plezier doen. Voor inwoners die een uitkering op grond van de Participatiewet krijgen is dat niet anders. De Participatiewet vraagt van hen een tegenprestatie. Die tegenprestatie is meer dan een van tevoren goedgekeurd 'lijstje' met activiteiten. De mogelijkheden die worden geboden om actief te zijn moeten meer aansluiten bij interesse, talent en voorkeur. Door op deze manier vorm te geven aan de tegenprestatie versterkt die de deelname in de samenleving. Voor de één is vrijwilligerswerk in de zorg passend, voor de ander kan dat een stage zijn in een onderneming.

Dialogo met de samenleving

Als gemeente vinden we het belangrijk dat ook inwoners die afhankelijk zijn van een uitkering, zoveel mogelijk in staat zijn die dingen te doen die ze zinvol vinden.

Onze inwoners hebben verwachtingen van elkaar en van ons. Daar hoort wederzijdse betrokkenheid en ondersteuning bij. Dat levert draagvlak op voor activiteiten, en vergroot kansen. Wij vinden het belangrijk dat ook inwoners die niet van een uitkering afhankelijk zijn daarbij inbreng leveren en meedenken over mogelijkheden voor activiteiten.

Door bij bijstandsgerechtigden met een afstand tot de arbeidsmarkt eerst op te halen waar ze plezier in hebben, talent voor hebben en wat ze graag als tegenprestatie zouden willen doen, ontstaat een match die deelname in de samenleving versterkt.

Wat biedt de gemeente?

Als we uitgaan van de motivatie en interesse van betrokkenen, en meer aandacht hebben voor mogelijkheden in hun woon- en leefomgeving, is de kans groter dat bijstandsgerechtigden verbonden zijn met hun directe omgeving.

Waar mogelijk faciliteert de gemeente inwoners en hun omgeving hier samen vorm aan te geven. Het verstrekken van ondersteuning kan (al dan niet tijdelijk) in omstandigheden nodig zijn. Die steun is niet uitsluitend financieel gericht. Daar waar mogelijk wordt samen met de betrokken inwoners gezocht naar mogelijkheden om ook bij te dragen aan de samenleving.

Wat gaan we leren in 2015?

We leren bij de activiteiten van inwoners die aangewezen zijn op een uitkering op basis van de Participatiewet, meer rekening te houden met hun motivatie en interesse. En op die manier het draagvlak voor deze activiteiten te versterken. Dit kan leiden tot vergroting van kansen voor deze inwoners om weer zelf in eigen onderhoud te voorzien. Door hier meer op maat en in samenwerking met de Voormekaar teams aan te werken willen we leren welke faciliterende inzet succesvol is. Ook willen we leren op welke manier de betrokkenheid van inwoners die zelf niet van een uitkering afhankelijk zijn kan groeien.

3.5 FACEBOOKPAGINA'S KERNEN

BESTUURLIJK TREKKER: WETHOUDER P. HOYTINK-ROUBOS

Signaal vanuit de samenleving

Onze leefomgeving is van iedereen. Gemeente Berkelland vindt het belangrijk dat de samenleving een belangrijke stem heeft in de toekomst van onze dorpen. Door inloopbijeenkomsten voor bestemmingsplannen, spreekuren van de portefeuillehouders, het netwerk van de (bedrijfs)contactfunctionaris, en bijvoorbeeld Kanskaartbijeenkomsten weet de gemeente wat er speelt in de dorpen. Maar dit kan beter, en het is belangrijk om onze inwoners, bedrijven en organisaties uit te nodigen om mee te denken. Daarom zijn in het najaar van 2014 vier Facebookpagina's gestart, waar de samenleving haar ideeën en initiatieven over de toekomst van de kernen Eibergen, Neede, Ruurlo en Borculo kan uitwisselen. Inmiddels zijn er 1354 volgers (peildatum 23 februari 2015)

Dialogo met de samenleving

Facebook is vrij toegankelijk, gemakkelijk, gratis en snel. Het is een effectief medium om bijvoorbeeld ook jongere inwoners, die geen gebruik maken van een krant of inloopuren te bereiken. Alle betrokken inwoners, organisaties en ondernemers die mee willen denken en praten over de toekomst van onze leefomgeving, kunnen meedoen. De Facebookpagina is van de Berkellandse inwoners 'samen' en is daarmee een belangrijk middel bij initiatieven en de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING".

Wat biedt de gemeente

Gemeente Berkelland biedt een platform voor inwoners, ondernemers en organisaties die betrokken zijn bij de toekomst van hun leefomgeving (informereren en verbinden). De samenleving (bv. woningcorporatie, school, ondernemersvereniging) kan via de Facebookpagina's informeren over eigen initiatieven, maar ook reageren op informatie van anderen. De gemeente gaat niet alleen informeren, maar stimuleren en initiëren dat Facebook een digitale ontmoetingsplek voor de kern wordt. De gemeente maakt zelf uiteraard werk van de signalen die zij via Facebook krijgt.

Wat gaan we leren in 2015?

De Facebookpagina's Eibergen2020, Ruurlo2020, Borculo2020 en Neede2020 zijn in het najaar van 2014 gestart. Van wat de samenleving 'post' op de Facebookpagina, wordt actief werk gemaakt door de contactfunctionarissen, het college en de medewerkers van onder andere de kernteams. Zij leren van de signalen en zoeken contact of gaan in gesprek met betrokkenen. Zo heeft de gemeente nog directer contact en met een bredere vertegenwoordiging van de samenleving.

3.6 DORPSORGANISATIES

BESTUURLIJK TREKKERS: WETHOUDERS P. HOYTINK-ROUBOS/J. POT-KLUMPER

Signaal vanuit de samenleving

Sommige, inwoners, ondernemers en organisaties hebben behoefte aan verbindingen. Een dorpsnetwerk is een hiervoor een mogelijke oplossing. Het maakt een gedeelde agenda mogelijk en kan een motor zijn voor dorpsprojecten. Een dorpsnetwerk kan fungeren als ogen en oren voor leefbaarheidsvragen en -impulsen.

Dialogo met de samenleving

Een dorpsnetwerk is geen doel op zich, maar ontstaat wanneer mensen – al dan niet in levenden lijve – elkaar willen ontmoeten over een onderwerp dat ze belangrijk vinden.

Dorpsnetwerken, in welke vorm dan ook, zijn ook voor de gemeente belangrijke gesprekspartners. De gemeente heeft contactfunctionarissen om de dialoog met de dorpen en wijken te faciliteren. De rol van de gemeente is ophalen en luisteren wat inwoners als probleem ervaren en wat zij zelf een goede vorm van een dorpsnetwerk vinden.

Wat biedt de gemeente

De gemeente vindt dat een dorpsoverleg/dorpsorganisatie voor de hoofdkernen als initiatief vanuit de gemeenschap zelf moet ontstaan. De gemeente neemt het initiatief niet over. Wel wil de gemeente de initiatiefnemer ondersteunen en op weg helpen om het idee via de aanwezige communicatiekanalen voor te leggen aan de inwoners.

Wat gaan we leren in 2015?

Door actieve inwoners een platform te bieden hopen we de bestaande netwerken voor iedereen in beeld te krijgen. En zichtbaar te maken of er behoefte is aan verbindingen. Dat kan bijvoorbeeld via de Facebookpagina's Ruurlo2020, Borculo2020, Neede2020 en Eibergen2020.

3.7 MAAK HET INBREKERS NIET MAKKELIJK

BESTUURLIJK TREKKER: BURGEMEESTER J. VAN OOSTRUM

Signaal vanuit de samenleving

Inwoners nemen zelf initiatieven om hun wijk of straat veiliger te maken. Lang werd gedacht dat veiligheid alleen een taak van de overheid en de politie was. En natuurlijk: als er echt iets aan de hand is, is de wijkagent of de politie bereikbaar. Maar bewoners kunnen door alert te zijn en samen te werken ook heel veel bijdragen aan de veiligheid van hun buurt. Voorbeelden van burgerinitiatieven in andere gemeenten zijn Waaks en Whatsappgroepen.

Dialogoog met de samenleving

De rol van de gemeente is goed te luisteren of inwoners zich veilig voelen. En goed geïnformeerd te zijn door de politie. Als inwoners zich onveilig voelen in contact met hen te horen wat ze zelf hebben gedaan aan het vergroten van veiligheid. En waar de gemeente iets kan betekenen vanuit haar taken en verantwoordelijkheden. Door voorlichting te geven en te praten over veiligheid in hun buurt, komen mensen weer met elkaar in gesprek. En ontdekken wat zij zelf kunnen doen aan veiligheid achter en voor de voordeur. Een buurtinitiatief op het gebied van veiligheid betekent 'duizend paar ogen erbij'.

Wat biedt de gemeente?

De gemeente steunt waar nodig bewonersinitiatieven op het gebied van veiligheid. Ze heeft daarvoor een aantal instrumenten, bijvoorbeeld het helpen opzetten van een Whatsappgroep, de politiewebsite en het geven van voorlichtingen door een ex- inbreker. Met een Whatsappgroep kunnen bewoners met elkaar in contact komen om signalen van onveiligheid in hun buurt te delen. Bewoners bepalen zelf of ze voor hun buurt een groep willen oprichten en of ze gebruik willen maken van de ondersteuningsmogelijkheden die de gemeente biedt. In februari zijn we gestart met de eerste voorlichtingsbijeenkomst met medewerking van een ex-inbreker. Ook vrijwilligers die een Whatsappgroep willen oprichten kunnen zich dan melden, dit is naar aanleiding van de eerste bijeenkomst inmiddels gebeurd.

Wat gaan we leren in 2015?

We gaan in enkele buurten leren van burgerinitiatieven. Hoe zijn zij ontstaan en welke ondersteuning hebben zij nodig. We stimuleren dat buurtinitiatieven zich op termijn uitbreiden naar meer buurten. Inwoners leren van goede voorbeelden uit andere buurten en merken dat ze zelf ook veel kunnen doen.

HOOFDSTUK 4. KEUZES, HOUDING EN GEDRAG

4.1 Wie heeft het initiatief

In de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" staat het initiatief of de vraag van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voorop. De gemeente stelt zich dienstbaar op en zoekt naar samenwerking. Zij vraagt: wat doen jullie al, waar kunnen we eventueel aansluiten of ondersteunen? Dit is het startpunt van overheidsparticipatie.

Doorgaan op de ingeslagen weg

Het grote verschil tussen burgerparticipatie en overheidsparticipatie is wie er centraal staat; wie heeft het initiatief? Wat nieuw is, is de verschuiving van wie wat doet. Het gaat niet (altijd) alleen maar om faciliteren van initiatieven. Ook de gemeente kan stakeholder zijn.

Leren van de praktijk

De gemeente Berkelland heeft geleerd van de ervaring die zij de afgelopen jaren heeft opgedaan met onder andere de subsidieregeling Burgerinitiatieven, Kanskaarten, pilots Voormekaar. Daaruit blijkt dat er verschillen zijn tussen wijken en dorpen: wat 'werkt' voor inwoners van het ene dorp, spreekt andere inwoners niet altijd aan. De ene wijk is actiever en neemt meer initiatief dan de andere. De gemeente heeft ook geleerd dat zij meer kan overlaten aan de samenleving, dat zij er op kan vertrouwen dat er energieke ondernemers en organisaties zijn, die samen verantwoordelijkheid willen nemen. En verantwoordelijkheid willen nemen met de overheid samen. De gemeente heeft niet altijd de beste oplossing.

De energieke samenleving

De gemeente ziet voor zichzelf een nieuwe rol. De samenleving wordt steeds mondiger en zelfstandiger, en kennis is voor iedereen toegankelijk. In buurten, dorpen en op het platteland pakken de inwoners heel veel zelf op en zij kunnen dit vaak nog beter dan de gemeente. Door zelfsturing en samen-redzaamheid bouwen inwoners aan een levende gemeenschap waaraan iedereen naar vermogen een bijdrage levert. In de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" moeten we erkennen en waarderen dat er verschillen ontstaan tussen dorpen en (groepen) mensen. Inwoners zijn bereid taken en verantwoordelijkheden op zich te nemen, maar ze hebben daarbij wel het vertrouwen nodig, dat de overheid zorg draagt voor mensen die niet voldoende in staat zijn om die verantwoordelijkheid op te pakken. Waar extra ondersteuning nodig is om mensen mee te laten doen in de samenleving biedt de gemeente Berkelland een helpende hand, bijvoorbeeld via Voormekaar teams en de Sociale Dienst Oost-Achterhoek.

Samenleving in beweging

Het aantal inwoners van Berkelland daalt, het aantal ouderen neemt toe en het aantal jongeren neemt af. We willen de gevolgen van de krimp omzetten in kansen en de leefbaarheid op peil houden. Ook de transformatie van de zorg brengt grote veranderingen met zich mee. En, eerlijk is eerlijk, de veranderingen in de samenleving hebben vaak ook te maken met de omvang van de begroting van de gemeente en de keuze van verdeling van het geld door de overheid. Dat is niet nieuw en zal ook altijd zo blijven. In de landelijke politiek is participatie een belangrijk onderwerp van gesprek. Er wordt een steeds groter beroep gedaan op mensen om 'mee te doen'.

4.2 Een doorgaand proces

'Learning by doing'

Om te komen tot een Berkellandse "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" is een ontwikkelproces, dat gaat met vallen en opstaan.

We moeten accepteren dat er af en toe iets mis kan gaan en dat de gemeente daarin niet altijd kan of hoeft te sturen. Bijvoorbeeld dat een bewonersinitiatief na een bepaalde tijd stopt, omdat het geen draagvlak meer heeft. Of dat betrokkenen in de samenleving tegengestelde belangen hebben en het niet eens kunnen worden over een plan of initiatief. Of dat er verschillen ontstaan tussen wijken waar veel initiatief is en wijken waar de samenleving minder actief is.

Er zijn geen standaardoplossingen. Per onderwerp bepalen de initiatiefnemers/betrokkenen en de gemeente wat de beste aanpak of samenwerkingsvorm is. Want vrijwel elk initiatief heeft ook randvoorwaarden, zoals bijvoorbeeld de begroting, eerder gemaakte afspraken of een planning. We willen bewust ook af en toe samen op zoek gaan naar 'de rek in de regels'.

Voortgangsrapportage

Wij vinden het belangrijk om, als aanvulling op het leerproces in projecten, één keer per jaar met de raad en initiatiefnemers ervaringen uit te wisselen. Wij maken jaarlijks een rapportage over de voortgang van het Ontwikkelprogramma Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur. Eind 2015 organiseren we bijeenkomsten voor de betrokkenen bij de voorbeeldprojecten om te evalueren wat goed is gegaan en waar verbetering mogelijk is.

Financiële ondersteuning

Om het Ontwikkelprogramma 'Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur' en het aanleren van nieuwe vormen van samenwerken te kunnen ondersteunen, is in de Programmabegroting tot en met 2018 jaarlijks €50.000,- gereserveerd.

Dit budget wordt onder andere ingezet voor de dialoog met de samenleving (o.a. communicatiemiddelen, inloopuren), het ondersteunen van actieve betrokkenheid van bewoners en organisaties en eventueel ook als bijdrage bij concrete projecten. De middelen kunnen ook worden gebruikt voor procesondersteuning, bij bestuurlijke vernieuwing, kennisontwikkeling, (organisatie van de) voorbeeldprojecten en communicatie. Bijvoorbeeld het organiseren van excursies, het faciliteren van meedenkbijeenkomsten en het maken van een website of beeldmateriaal.

Communicatie

Een actieve en open communicatie is een rode draad in het hele proces. We maken werk van het uitleggen en uitdragen van de nieuwe werkwijze van Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur.

HOOFDSTUK 5. DOORKIJK NAAR 2018

Gedurende de coalitieperiode 2014-2018 zal het Ontwikkelprogramma Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur steeds verder worden ingevuld. Onderweg worden de uitkomsten van de dialoog met de samenleving steeds concreter en verwerken we deze in het Ontwikkelprogramma door middel van projecten, beleid of samenwerkingsvormen. Na 2018 is het Ontwikkelprogramma Veranderende samenleving, vernieuwd bestuur overbodig en hebben we ons de nieuwe werkwijze eigen gemaakt.

In 2016 is voor iedereen helder wat de gemeente Berkelland met de "DOE-HET-SAMEN SAMENLEVING" bedoelt en wat de rol van de gemeente daarbij is. We zetten alle communicatiemiddelen in voor het informeren, verbinden en enthousiasmeren van inwoners, ondernemers, organisaties, gemeenteraad, college en medewerkers.

In 2016 hebben we een scala aan herkenbare voorbeelden van de nieuwe vorm van samenwerken. We hebben ook werk gemaakt van kennisdelen en het leren van goede voorbeelden van andere gemeenten door bijvoorbeeld excursies en lezingen. We kennen ook de voorbeelden die (nog) niet goed werken. Daar leren we van.

In 2018 is de cultuuromslag in volle gang. Medewerkers en gemeentebestuur hebben een andere houding en gedrag. Zij zijn gewend nog beter te luisteren en te reageren op signalen vanuit de samenleving, los te laten, te verbinden en hun persoonlijke kwaliteiten en netwerken in te zetten.

Het doel voor 2018 is dat medewerkers en gemeentebestuur concrete stappen hebben gezet:

- nadere invulling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden,
- een meer samenwerkende houding en gedrag,
- de organisatie is toegerust voor de nieuwe rol van de gemeente,
- er zijn bijpassende instrumenten en beleids- en besluitvormingsprocessen,
- leren en experimenteren is gewoon.

Gemeente Berkelland
Postbus 200
7270 HA Borculo
0545 – 250250
www.gemeenteberkelland.nl
info@gemeenteberkelland.nl